

Regelbunden tillsyn i Saxdalens skola och Sunnansjö skola

Förskoleklass

Grundskola årskurs 1–6

Inledning

Skolinspektionen har granskat verksamheten i Ludvika kommun under våren 2009 och besökt Saxdalens skola och Sunnansjö skola den 10 mars 2009 och den 12 mars 2009. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för den regelbundna tillsynen.

Tillsynen riktas mot tre huvudområden: **Kunskaper, Normer och värden** samt **Ledning och kvalitetsarbete**. Bedömningarna av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats (www.Skolinspektionen.se/sv/Tillsyn).

Inom de områden där Skolinspektionen bedömt att åtgärder behövs har huvudmannen och rektorn för skolan ansvar för att åtgärder vidtas. Åtgärderna ska redovisas till Skolinspektionen inom tre månader från dagen för Skolinspektionens beslut, dvs. senast den 1 december 2009. Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för Skolinspektionens bedömning är dels dokument från kommunen, Saxdalens skola och Sunnansjö skola, dels den information som samlats in under besöket. I Saxdalens skola och Sunnansjö skola intervjuades rektorn, lärare och elever. Även annan information om kommunen och skolan från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts.

Rektorn har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av Saxdalens skola och Sunnansjö skola

Tabell 1: Antal elever på Saxdalens skola och Sunnansjö skola

Saxdalens skola	Antal elever
Förskoleklass	12
Grundskola	46
Sunnansjö skola	Antal elever
Förskoleklass	5
Grundskola	54

Källa: Skolans uppgifter, våren 2009

Saxdalens skola finns sydväst om Ludvika och består av förskoleklass och årskurs 1-6. Skolan uppger att de har en natur-musik-miljöprofil. På skolan finns 57 elever. Personalen på skolan är organiserade i ett arbetslag.

Sunnansjö skola finns nordväst om Ludvika och består av förskoleklass och årskurs 1-6. Skolan uppger att de har en livsstil- och hälsoprofil. Personalen på skolan är organiserade i ett arbetslag.

På skolorna finns lokala styrelser med föräldramajoritet.

För skolorna finns en gemensam rektor, som även har ansvar för förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg knutna till skolorna. Kommunens ansvarstagande för skolbarnsomsorgen och förskoleverksamheten beskrivs dock i separata rapporter.

Bedömningar

Motiveringsrutan under varje bedömningspunkt fylls endast i när Skolinspektionen bedömt att åtgärder behövs. I detta material används begreppet styrdokument som en samlande beteckning för relevanta författningar och allmänna råd.

1 Kunskaper

Den regelbundna tillsynen granskar inom detta område skolans kunskapsresultat och arbetet för att ge eleverna möjlighet att nå de nationella målen för lärandet uttryckta i läroplan och kursplaner. Vidare granskas vilka förutsättningar skolan ger eleverna att nå målen.

1.1 Kunskapsresultat

Kommentar och bedömning:

Av tillsynen framgår att bägge skolorna saknar uppgifter om hur stor andel av eleverna i årskurs 5 som nått kursplanernas mål i alla ämnen. Detta bedöms under avsnitt 3.4.1. När det gäller de nationella ämnesproven i årskurs 5 visar Saxdalens skolas egen statistik att alla elever når målen i svenska och matematik och knappt 90 procent av eleverna i engelska år 2008. Resultaten har förbättrats i jämförelse med år 2006 och 2007. För Sunnansjö skola visar motsvarande statistik att alla elever når målen i svenska, medan knappt 90 procent når målen i engelska och drygt 60 procent målen i matematik. Resultaten har förbättrats i svenska och engelska och försämrats i matematik i jämförelse med år 2006 och 2007. Rektorn uppger att det är vanskligt att dra för stora slutsatser kring resultaten av de nationella ämnesproven eftersom det handlar om så små elevgrupper som gör proven i årskurs 5. Rektorn och personalen på båda skolorna uppger att de har satt in stödåtgärder för de elever som inte nått målen i de nationella ämnesproven.

Skolinspektionen konstaterar att eftersom det inte finns några sammanställningar på skolnivå i samtliga ämnen saknas det underlag för att göra en bedömning av hur väl skolorna lyckats med kunskapsuppdraget. Resultaten på de nationella ämnesproven indikerar dock, trots små elevgrupper, att eleverna på Saxdalens skola når goda kunskapsresultat och att elevernas resultat på Sunnansjö skola behöver förbättras i framförallt matematik.

1.2 Uppföljning och kommunikation av kunskapsresultat

Bedömningspunkter

1.2.1 Lärarna följer fortlöpande upp elevernas kunskapsutveckling och resultat i alla ämnen i förhållande till styrdokumentens krav.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	x

Motivering

I 2 kap. 6 § grundskoleförordningen anges att det för varje ämne finns en kursplan innehållande både de mål som undervisningen ska sträva mot och de mål som eleverna ska ha uppnått efter femte och nionde skolåret. I kursplanerna för svenska, svenska som andraspråk och matematik finns också mål som eleven ska ha uppnått i slutet av det tredje skolåret. Enligt avsnitt 2.7 i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet m.m. (Lpo 94) ska läraren allsidigt utvärdera varje elevs kunskapsutveckling utifrån läroplanens och kursplanernas mål. Läraren ska muntligt och skriftligt redovisa detta för eleven och hemmen samt informera rektorn. Detta uppdrag omfattar skolans alla ämnen.

I Saxdalens skola följer lärarna upp elevernas kunskapsutveckling i förhållande till kursplanernas mål, dock inte i tillräcklig grad i NO-ämnena och i hem- och konsumentkunskap, framförallt i de högre årskurserna. Elever samt rektorn saknar således information om hur eleverna utvecklas i förhållande till de nationella målen i årskurs 5 i samtliga ämnen i grundskolans kursplaner.

Skolinspektionens bedömning är att lärarna på ett mer systematiskt sätt behöver följa upp och synliggöra varje elevs kunskapsresultat i alla ämnen i förhållande till målen att uppnå i årskurs 5.

1.2.2 Lärarna genomför utvecklingssamtal om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
x	

4 (12)

1.2.3 Lärarna upprättar en individuell utvecklingsplan i samband med utvecklingssamtalet.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	x

Motivering
Enligt 7 kap. 2 § grundskoleförordningen ska läraren vid utvecklingssamtalet för varje elev upprätta en individuell utvecklingsplan (IUP). I planen ska läraren ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i relation till målen i varje ämne som eleven fått undervisning i, och sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna. Av Skolverkets Allmänna råd Den individuella utvecklingsplanen med skriftliga omdömen framgår att planen ska vara framåtsyftande och att omdömen om elevens kunskapsutveckling får vara betygsliknande men bör anpassas till elevens ålder och förutsättningar. Lärarna på skolorna håller, tillsammans med lärare från andra skolor, på med att arbeta fram bedömningsmatriser som underlag till de individuella utvecklingsplanerna. De planer som Skolinspektionen har tagit del av bedöms dock behöva utvecklas så att omdömen finns i alla ämnen, att de blir tydligt framåtsyftande samt att skolornas insatser tydligare framgår med utgångspunkt i de nationella kursplanerna.

1.3 Bedömning

Bedömningspunkter

1.3.1 Lärarna använder resultaten från de nationella ämnesproven för att bedöma elevers kunskapsutveckling.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
x	

1.3.2 Vid bedömning utgår lärarna från de nationella målen i kursplanerna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
x	

1.4 Genomförande av utbildningen

Bedömningspunkter

1.4.1 Läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot anger inriktningen för skolans utbildning.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	x

Motivering
Av avsnitt 2 i Lpo 94, "Mål och riktlinjer", framgår att mål att sträva mot anger inriktningen på skolans arbete. De anger därmed en önskad kvalitetsutveckling i skolan. Av avsnitt 2.2 framgår bl.a. att skolan ska sträva efter att varje elev lär sig lyssna, diskutera, argumentera och använda sina kunskaper som redskap för att formulera och pröva antaganden och lösa problem, samt reflektera över erfarenheter och kritiskt granska och värdera påståenden och förhållanden. Tillsynen visar att eleverna, framförallt i de högre årskurserna, ges begränsade möjligheter att göra detta. Flera elever uppger att de tycker undervisningen inte ger utrymme för reflektioner över vad de lär sig och att detta avtagit med ökad ålder. Av tillsynen framkommer att rektorn bl.a. i medarbetarsamtalen ställer frågor kring hur målen att sträva mot genomsyrar undervisningen. Vidare har lärarna i allmänhet en god bild av vad målen att sträva mot innebär. Rektorn och lärarna uppger dock att det nog kan skilja sig åt hur väl målen att sträva mot genomsyrar undervisningen. Skolorna har en förhållandevis god medvetenheten kring målen att sträva mot. Skolinspektionen bedömer trots detta att skolorna behöver arbeta vidare med detta så att målen att sträva mot i högre grad genomsyrar all undervisning.

1.4.2 Eleverna ges möjlighet till inflytande och ansvarstagande över det egna lärandet.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	x

Motivering
Enligt 4 kap. 2 § skollagen ska eleverna ha inflytande över hur deras utbildning utformas. Omfattningen och utformningen av elevernas inflytande skall anpassas efter deras ålder och mognad. Enligt avsnitt 2.3 i Lpo 94 ska läraren se till att elever oavsett kön och kulturell bakgrund får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll samt att detta inflytande ökar med stigande ålder och mognad. Rektorn har, enligt avsnitt 2.8 i läroplanen, ett särskilt ansvar för att skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas. För att eleverna, i enlighet med läroplanens intentioner, ska kunna ta

ansvar för sin egen utbildning, krävs också att skolan klargör vilka mål utbildningen har.

Tillsynen visar att eleverna möjligheter att utöva inflytande över undervisningsprocessen och över sitt eget lärande varierar, verkar vara ämnes- och lärarberoende samt inte ökar i takt med stigande ålder. Enligt rektorn och lärarna arbetar dock lärarna medvetet för att ge eleverna inflytande. Generellt sett har eleverna också en begränsad kännedom om de nationella målen för utbildningen.

Skolinspektionen bedömer sammantaget att elevernas möjligheter att utöva inflytande över sin utbildning och sitt eget lärande behöver förbättras. I detta sammanhang är det också viktigt att förklara för eleverna varför de ska ha inflytande och i vilka sammanhang.

Enligt avsnitt 2.3 i Lpo 94 ska skolan sträva efter att varje elev tar ett personligt ansvar för sina studier och sin arbetsmiljö.

Tillsynen visar att en del elever i de högre årskurserna, på framförallt Sunnansjö skola, inte tar ett personligt ansvar för sin och sina kamraters arbetsmiljö, vilket yttrar sig i att man t.ex. inte respekterar lärarens instruktioner eller tillsägelser. Skolan har arbetat med att försöka få eleverna att ta ett större ansvar för detta under en längre tid men inte lyckats helt.

Skolinspektionen bedömer, trots ett pågående arbete med elevernas ansvarstagande, att detta behöver utvecklas ytterligare.

1.4.3 Eleverna ges kunskap om demokratins principer och utvecklar sin förmåga att arbeta i demokratiska former.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
x	

1.4.4 De som arbetar i skolan samverkar inom och mellan verksamheterna för att göra skolan till en god miljö för elevernas utveckling och lärande.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
x	

1.4.5 Utbildningen i förskoleklassen stimulerar varje barns utveckling och lärande och ligger till grund till fortsatt skolgång.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
x	

1.5 Anpassning av verksamheten till elevernas behov

Bedömningspunkter

1.5.1 Skolans undervisning anpassas till varje elevs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
x	

1.5.2 Särskilt stöd ges till barn och elever som har svårigheter i skolarbetet.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
x	

1.5.3 Vid behov av särskilda stödåtgärder utarbetas alltid åtgärdsprogram som uppfyller författningarnas krav.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
x	

2 Normer och värden

Den regelbundna tillsynen granskar inom detta område skolans arbete för att påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dem komma till uttryck i vardaglig handling samt skolans arbete för att ge eleverna en trygg miljö.

2.1 Normer och värden i studiemiljö och samvaro

Bedömningspunkter

2.1.1 Skolan utgör en trygg miljö som är inriktad på lärande.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
x	

2.1.2 Skolan och lärarna bedriver ett aktivt värdegrundsarbete.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
x	

2.1.3 Skolan har upprättat en plan mot kränkande behandling i enlighet med författningarna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	x

Motivering
Lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever upphörde att gälla den 1 januari 2009. Därefter gäller istället 14 a skollagen (1985:1100, ändrad genom 2008:571) och den nya diskrimineringslagen (2008:567). De nya bestämmelserna innebär att skolorna från och med den 1 januari 2009 ska beakta bestämmelserna i två regelverk för att garantera samma materiella skydd mot diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. Det finns inget som hindrar att skolan/verksamheterna för samman de planer som ska upprättas till ett dokument. Skolinspektionens tillsyn avser dock endast planer mot kränkande behandling. Dessutom ska enligt 2 § Förordning om barn och elevers deltagande i arbetet med planer mot diskriminering och kränkande behandling, planen följas upp och ses över under medverkan av barnen och eleverna vid den verksamhet för vilken planen gäller. Utformningen och omfattningen av barnens eller elevernas deltagande ska anpassas efter deras ålder och mognad. Skolinspektionen har granskat skolornas gemensamma likabehandlingsplan som upprättats enligt den tidigare gällande lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever. Tillsynen visar att planen inte utgår från en aktuell kartläggning, utan är exakt lika lydande för bägge skolorna. Ansvarsförhållande mellan rektorn och övrig personal framkommer inte heller och det framgår inte hur eventuella ärenden ska dokumenteras. Planen är inte utarbetad i samråd med elever och saknar rutiner för hur elever och personal ska agera om en vuxen kränker en elev. Skolinspektionen bedömer att åtgärder behöver vidtas för att skolorna årligen ska upprätta varsin plan mot kränkande behandling som fullt ut svarar mot nu gällande författningskrav.

3 Ledning och kvalitetsarbete

Den regelbundna tillsynen granskar inom detta område rektors ansvarstagande för skolans målinriktning samt hur skolans kvalitetsarbete fungerar för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen. Tillsynen behandlar också tillgång till utbildning samt resurser i form av personal liksom hur rektorn följer bestämmelserna för skolan.

3.1 Tillgång till likvärdig utbildning

Bedömningspunkter

3.1.1 Varje elev erbjuds det garanterade antalet undervisningstimmar.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
x	

3.1.2 Skolan erbjuder eleverna språkval, elevens val samt modersmålsundervisning i enlighet med författningarna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
x	

3.1.3 Skolan anordnar undervisning i svenska som andraspråk i enlighet med författningarna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
x	

3.1.4 Utbildningen är avgiftsfri för alla elever med undantag av enstaka inslag som kan föranleda obetydlig kostnad för eleverna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	x

Motivering

Enligt 2b kap. 5 § och 4 kap. 4 § skollagen ska utbildningen vara avgiftsfri. I verksamheten får förekomma enstaka inslag som kan föranleda en obetydlig kostnad för eleverna.

I tillsynen framkommer att skolorna årligen arrangerar en friluftsdag med utförsåkning som ett valfritt alternativ och för detta får eleverna betala ca 100 kronor samt ytterligare ca 150:- för utrustning för de som behöver. Enligt Skolinspektionen kan inte 250 kronor anses vara en obetydlig kostnad i skollagens mening. Att friluftsdagen ges som ett frivilligt alternativ för eleverna ändrar inte Skolinspektionens bedömning eftersom all utbildning ska vara avgiftsfri.

10 (12)

3.2 Personalens utbildning

Bedömningspunkter

3.2.1 Skolans pedagogiska personal har utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
x	

3.2.2 Rektorn har genom utbildning och erfarenhet förvärvat pedagogisk insikt.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
x	

3.3 Rektors ansvar

Bedömningspunkter

3.3.1 Rektorn håller sig förtrogen med det dagliga arbetet och tar som pedagogisk ledare det övergripande ansvaret för att verksamheten inriktas på att nå de nationella målen.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
x	

3.3.2 Rektorn fattar beslut enligt bestämmelserna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	x

Motivering

Enligt 2 § förordning om försöksverksamhet med lokala styrelser inom grundskolan och den obligatoriska särskolan får endast uppgifter överlåtas till en lokal styrelse i den utsträckning som anges i 5-9 §§ samma förordning.

Enligt rektorn och enligt dokumentation på skolan fattar skolans lokala styrelse, på Social- och utbildningsnämndens uppdrag, beslut om bl.a. skolans "likabehandlingsplan".

Skolinspektionen bedömer att ovanstående inte är förenligt med förordningens krav eftersom det är huvudmannen som ska besluta om plan mot kränkande behandling. I 5-9 §§ i förordningen står inget kring att den lokala styrelsen kan fatta beslut om skolans likabehandlingsplan. Detta behöver således åtgärdas.

Enligt 4 kap. 1 § ska särskilt stöd ges till elever som har svårigheter i skolarbetet.

Enligt 5 kap. 1 § grundskoleförordningen ska rektorn fatta beslut om särskilt stöd. Rätten till särskilt stöd är således oavvisligt och att det är elevens rektor som ansvarar för att särskilt stöd ges till elever i behov av detta. Grundskoleförordningen påbjuder ett samråd med eleven och elevens vårdnadshavare men om rektor bedömer att en viss form av stöd är den bästa stödåtgärden för eleven ska denna genomföras även om vårdnadshavaren motsätter sig detta.

Av tillsynen framgår att rektorn och personalen har uppfattat, med anledning av direktiv från förvaltningen, att inga beslut om särskilt stöd kan fattas mot föräldrarnas vilja. Detta har i något enstaka fall fått till följd att optimala stödinsatser inte satts in utan andra åtgärder har vidtagits.

Skolinspektionen bedömer att ovanstående behöver klargöras för personal, elever och vårdnadshavare på bägge skolorna.

3.3.3 Lagen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg iakttas.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
x	

3.4 Kvalitetsarbete

Bedömningspunkter

3.4.1 Skolan bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete, det vill säga planerar, följer upp och utvärderar sin verksamhet samt tar tillvara resultaten och omsätter dessa i åtgärder för att förbättra måluppfyllelsen.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	x

Motivering

Enligt skollagen och läroplanen har rektorn ett ansvar för att eleverna når målen för utbildningen. Detta medför en skyldighet att kontinuerligt följa upp och utvärdera elevernas kunskapsresultat så att undervisningsmål och metoder ständigt kan prövas och utvecklas i förhållande till styrdokumentens krav.

I tillsynen framkommer att det på övergripande skolnivå saknas uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsresultat i årskurs 5 i samtliga ämnen, trots att kvalitetsarbetet i övrigt är aktivt på skolorna.

Skolinspektionen bedömer sammantaget att skolorna behöver vidta åtgärder för att följa upp elevernas kunskapsresultat i förhållande till målen i årskurs 5.

12 (12)

3.4.2 Kvalitetsarbetet dokumenteras i en kvalitetsredovisning som uppfyller förordningens krav.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	x

Motivering
Enligt 1 § förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m. ska varje skola, förskola och fritidshem årligen upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning. Enligt 3 § samma förordning ska kvalitetsredovisningarna innehålla en bedömning av i vilken utsträckning de nationella målen för utbildningen har förverkligats och en redogörelse för vilka åtgärder kommunen respektive skolan förskola eller fritidshemmet avser att vidta för ökad måluppfyllelse. Enligt 3 a § ska kvalitetsredovisningen redovisa en uppföljning och utvärdering av likabehandlingsplanen. Stöd för hur kvalitetsredovisningar kan upprättas finns i Skolverkets Allmänna råd och kommentarer för kvalitetsredovisning. Skolinspektionen har tagit del av skolornas gemensamma kvalitetsredovisning för läsåret 2007-2008 som följer en av Ludvika kommun utarbetad mall. Kvalitetsredovisningen innehåller mål, resultat, analys och förslag på åtgärder utifrån nationella uppdraget. Dock saknas en redovisning av eleverna kunskapsresultat i förhållande till målen att uppnå i årskurs 5 i samtliga ämnen. Det saknas likaså en redovisning av skolans uppföljning och utvärdering av likabehandlingsplanen. Skolinspektionen vill även göra skolorna uppmärksamma på att det enligt förordningen ska finnas en kvalitetsredovisning per skola. Det är dock inget som hindrar att redovisningarna presenteras i ett dokument men det är viktigt att respektive skolas måluppfyllelse inte försvinner i de gemensamma skrivningarna kring t.ex. åtgärder för utveckling. Skolinspektionen bedömer därmed att skolan behöver vidta åtgärder för att utveckla kvalitetsredovisningen så att den tillfullo uppfyller de krav som förordningen ställer.

2009-09-01 Stockholm

Mats Peterson

Malin Forsman